

Opengrondstuinbouw: alleen boomkwekerij onttrekt zich aan de malaise

Harold van der Meulen

Het jaar 2009 levert voor alle sectoren in de opengrondstuinbouw een daling van het inkomen op. Slechte prijsvorming is hiervoor de belangrijkste oorzaak. Alleen het inkomen in de boomkwekerij blijft met 47.000 euro per onbetaalde arbeidskracht op een redelijk niveau. Hierbij moet worden aangetekend dat de raming van de resultaten een weerspiegeling is voor het gemiddelde bedrijf. In de praktijk is de spreiding tussen de bedrijven groot, bijvoorbeeld door de diversiteit in geteelde gewassen binnen de verschillende sectoren, contracten en kwaliteit van de producten.

Opengrondsgroente: slechte prijsvorming

Voor de meeste opengrondsgroenten was 2009 een matig jaar. De gemiddelde productie per hectare lag weliswaar 2% hoger dan in 2008, maar de prijsvorming was beduidend slechter (-4%). Een groot deel van de Nederlandse groenten wordt immers geëxporteerd naar landen binnen Europa en op de Europese markt is bij veel groenten sprake van een overaanbod. Het gemiddelde kostenniveau per bedrijf stijgt in 2009 naar verwachting met 1,5%. Vooral de kosten van grond, gebouwen en machines zijn fors gestegen. Daarentegen zijn de kosten van kunstmest sterk gedaald. De rentabiliteit zakt verder weg en wordt voor 2009 geraamd tussen de 83 en 85% (tabel 1). Ook het inkomen uit bedrijf per onbetaalde arbeidsjaareenheid neemt fors af, tot gemiddeld ongeveer 9.000 euro. Veel opengrondsgroentebedrijven zullen daarom te maken hebben met forse ontsparingen.

Tabel 1	Rentabiliteit en inkomen op opengrondstuinbouwbedrijven			
	Opengronds- groentebedrijven	Fruitbedrijven	Bloembollen- bedrijven	Boomkwekerij- bedrijven
Opbrengst per 100 euro kosten				
2007	99	89	92	99
2008	87	93	84	101
2009 (r)	84	84	79	97
Inkomen uit bedrijf (x 1.000 euro per onbetaalde a.j.e.)				
2007	49	33	36	52
2008	22	42	-10	56
2009 (r)	9	20	-34	47
Bron: Informatienet.				

Fruitteelt: hoge productie, lage prijzen

De Nederlandse perenproductie bereikte in 2009 met 240.000 ton een record en lag 75% boven de productie van vorig jaar. De Europese productie in de EU-27 wordt geraamd op 2,5 miljoen kg, een stijging van 16% ten opzichte van vorig jaar. De kwaliteit van de peren is over het algemeen goed. De prijsverwachting voor peren ligt fors onder het niveau van vorig jaar (-30%). Door het hoge productieniveau wordt er wel een hogere financiële opbrengst in euro per hectare peren verwacht dan vorig jaar. De appelproductie in Nederland steeg in 2009 met 7% tot ruim 400.000 ton. Op Europees niveau is sprake van een daling van 6%. De Europese productie van het belangrijkste ras, de Elstar, nam wel toe. In de EU zijn er

nog grote voorraden appels van het vorige teeltjaar. Deze voorraden hebben een drukkend effect op de prijs van de nieuwe oogst. Daarnaast zorgt een grote binnenlandse productie in Duitsland en ongunstige wisselkoersontwikkelingen voor een achterblijvende afzet. Het verwachte prijsniveau van appels voor 2009 ligt daarom 15 tot 20% onder het niveau van 2008. De teeltkosten komen waarschijnlijk hoger uit dan in 2008. Vooral de grotere perenoogst vraagt meer inzet van plukkers. Daarnaast zijn de prijzen van meststoffen voornamelijk Kali en gewasbeschermingsmiddelen verder toegenomen. De grotere hoeveelheden fruit in de koelcellen zorgen voor hogere bewaarkosten.

Na drie goede jaren zal het inkomen gebaseerd op seizoen 2009-2010 afnemen. Er wordt een inkomen uit bedrijf per onbetaalde arbeidsjaareenheid geraamd van 20.000 euro, een halvering ten opzichte van vorig jaar. Bij het geraamde inkomensniveau zal het niet mogelijk zijn om besparingen te realiseren. Vooral de lage appelprijzen zijn hier debet aan. De rentabiliteit zakt naar een geschat niveau van 84%. De perenbedrijven zullen naar verwachting een beter resultaat weten te boeken dan de appelbedrijven.

Bloembollenteelt: historisch laag inkomen

De voorjaarsbloeiers, zoals tulp, narcis, hyacint en krokus, kenden een bijzonder mooi groeiseizoen. De fysieke opbrengsten en kwaliteit waren over het algemeen goed. Het groeiseizoen van de zomerbloeiers verliep tot half augustus ook zeer voorspoedig. Door de droogte in augustus en september zijn er bij de lelie in de nog lopende oogst de kleine maten overheersen; grote maten ontbreken hier en daar. De kwaliteit van de bollen lijkt echter goed te zijn. De opbrengst van de gladiolen is normaal te noemen. Door slechte prijsvorming van alle snijbloemen afkomstig van bloembollen en het overaanbod van tulpen en hyacinten, zijn de gemiddelde prijzen in 2009 van de bollen naar schatting respectievelijk 15% en 20% lager dan in 2008. Ondanks de goede bloemprijzen is ook bij narcis sprake van een prijsdaling van de bollen van ongeveer 10%. Dankzij de forse krimp van het areaal is de prijs van de zomerbloeiers lelie en gladiool oogst 2009 naar verwachting vergelijkbaar met vorig jaar. De prijsvorming van de leliebollen is daarmee nog steeds ver ondermaats, hetgeen vooral wordt veroorzaakt door de lage prijzen voor leliebloemen. Over het geheel genomen zullen de financiële opbrengsten per hectare in 2009 naar schatting verder dalen en wel met ongeveer 4%. De kosten per hectare zullen slechts licht stijgen. Hogere kosten voor grond, gebouwen en energie worden gecompenseerd door lagere kosten voor plantgoed.

Door de slechte prijsvorming van met name tulpen en hyacinten maken de bloembollenbedrijven in 2009 opnieuw een zeer slecht financieel jaar door. De rentabiliteit zakt volgens verwachting naar gemiddeld slechts 79% (tabel 1). Hierdoor duikt het inkomen uit bedrijf nog verder dan vorig jaar in de rode cijfers en bedraagt ongeveer - 34.000 euro per onbetaalde arbeidsjaareenheid. Het inkomen van buiten het bedrijf ligt op ongeveer 10.000 tot 15.000 euro per bedrijf. Veel bloembollenbedrijven zullen daarom te maken hebben met forse ontsparringen.

Boomteelt: lichte inkomensdaling

Het verkoopseizoen is door relatief koud weer in afzetgebieden, zoals Oost Europa en Scandinavië laat op gang gekomen. Dat heeft geleid tot een achterstand in de export die nog niet geheel is ingelopen. Tot en met september bleef de export met 1% achter bij dezelfde periode in 2008. Het laat op gang komen van de voorjaarshandel is met name nadelig voor gewasgroepen die produceren voor de institutionele markt, zoals de laan- en parkboomteelt, omdat hun afzetseizoen korter is. Overigens spreken laan- en parkboomtelers van een goed voorjaar, zij het niet zo goed als in 2008. Telers van bos- en haagplantsoen hebben ook een relatief goed voorjaar gehad. Zij zijn minder gevoelig voor weersomstandigheden en konden profiteren van nog lopende herbeplantingsprojecten in Duitsland. Vruchtboomtelers profiteerden in het voorjaar nog van de relatief goede jaren die fruittelers achter de rug hebben. Ook rozentelers spreken van een relatief goed seizoen. De gewasgroepen die telen voor de consumentenmarkt zoals de teelt van coniferen, en overige sierheesters en klimplanten profiteerden eveneens van het gunstige weer in het late voorjaar. Dit werd onder meer zichtbaar in een hogere omzet van tuincentra.

De handel is in het najaar stroever op gang gekomen en in de laatste maanden stilgevallen. Een duidelijk verklaring daarvoor ontbreekt. De betaalde kosten en afschrijvingen in de boomkwekerij zijn gemiddeld met 5% gestegen, waarvan het merendeel verklaard wordt door de toename van de bedrijfsomvang. Naar verwachting zullen de opbrengsten op boomkwekerijbedrijven in 2009 enigszins toenemen, maar

achterblijven bij de groei in de bedrijfsomvang. Omdat de kosten sterker toenemen zal het inkomen uit bedrijf per onbetaalde arbeidsjaareenheid afnemen tot ongeveer 47.000 euro. De tegenvallende afzet in het najaar in alle gewasgroepen, mogelijk als gevolg van de kredietcrisis, levert aan deze daling de grootste bijdrage. Het jaar 2009 zal daarmee als een redelijk jaar de boeken ingaan. Veel boomkwekers vrezen echter dat de teruglopende budgetten bij overheden en koopkracht bij burgers de vraag naar boomkwekerijproducten in 2010 geen goed zal doen.

Meer informatie:

Rapport 2009-088 *Actuele ontwikkeling van resultaten en inkomens in de land- en tuinbouw 2009*